

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2010 M. LIEPOS 21 D. NUTARIMO NR. 1133
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2007 M. RUGPJŪČIO 8 D. NUTARIMO NR. 804
„DĖL NACIONALINĖS ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO“
IR JŲ KEITUSIŲ NUTARIMŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS“
PAKEITIMO PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 21-592); TAIS NR. 21-21131(2))**

2021-05-27 Nr. NV-1152

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija.

2. Projekto tikslas – didinti žaliųjų viešųjų pirkimų dalį, siekiant, kad pirkimų vykdytojai įsigytų prekių, paslaugų ar darbų, darančių kuo mažesnę poveikį aplinkai ir skatinant perėjimą prie žiedinės ekonomikos bei siekiant žaliojo kurso tikslų.

3. Dabartinė situacija:

Žaliųjų pirkimų tikslai 2016–2020 metų laikotarpiui nustatyti 2010 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimo Nr. 804 „Dėl Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ ir jį keitusių nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ 2017 metų pakeitimu, kuriame nustatyta, kad Viešųjų pirkimų įstatyme apibrėžtos perkančiosios organizacijos ir Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatyme apibrėžti perkantieji subjektai, atlikdami prekių, paslaugų ir darbų viešuosius pirkimus ar pirkimus, kuriems nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai, turi taikyti šiuos kriterijus, skaičiuojant pagal skaičių ir pagal vertę <...> ne mažiau kaip **50 procentų – 2019 metais** ir ne mažiau kaip **50 procentų – 2020 metais**, išskyrus tuos atvejus, kai rinkoje nėra prekių, neteikiamos paslaugos ar neatliekami darbai, atitinkantys žaliems pirkimams nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus, taip pat esant kitoms teisės aktuose numatytoms išimtims.

Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašas, aplinkos apsaugos kriterijai ir aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi taikyti pirkdami prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašas patvirtintas aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508. Tvarkos aprašas yra privalomas visiems pirkimų vykdytojams, vykdančiams žaliuosius pirkimus.

Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos 2020 m. duomenimis, bendra visų pirkimų vykdytojų vykdytų žaliųjų pirkimų vertė (229,7 mln. Eur) sudarė **tik 5 proc.** bendros pirkimų vertės. 2019 m. visų pirkimų vykdytojų vykdytų žaliųjų pirkimų vertė (178,7 mln. Eur) sudarė **tik 3,3 proc.** bendros pirkimų vertės (535,6 mln. Eur).

2019 m., palyginti su 2018 m., bendroji žaliųjų pirkimų, kai buvo perkami produktai, kurių pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, iš sąrašo, skaičiaus dalis sumažėjo nuo 7,0 iki 5,8 proc. nuo bendro pirkimų, kai buvo perkami produktai, kurių pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, iš sąrašo, skaičiaus, atitinkamai, vertė sumažėjo nuo 9,3 iki 7,2 proc.

2019 m., palyginti su 2018 m., bendra žaliųjų pirkimų vertės dalis sumažėjo nuo 4,5 iki 3,3 proc.: 2018 m. siekė 191,4 mln. Eur, 2019 m. – 178,7 mln. Eur. Bendras žaliųjų pirkimų skaičius 2018–2019 m. keitėsi nuo 225 iki 198 – sumažėjo 0,5 proc., lyginant nuo visų pirkimų.

Siekiant įgyvendinti aplinkos politikos tikslus, susijusius su poveikio klimato kaitai mažinimu, išteklių naudojimu ir tvariu vartojimu bei gamyba, turi būti atnaujinama Nacionalinė žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimo programa ir numatomi žaliųjų pirkimų tikslai nuo 2021 m.

4. Projekto esmė:

Projektu numatoma patvirtinti Nacionalinę žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimo programą, kurioje:

- nustatomi žaliųjų viešųjų pirkimų (toliau – ŽVP) tikslai 2021–2023 m. laikotarpiui:

- nuo 2021-07-01 iki 2021-12-31 ŽVP turi sudaryti ne mažiau 30 proc. visų viešųjų pirkimų vertės (pereinamasis laikotarpis);
- 2022 m. ŽVP turėtų sudaryti ne mažiau 60 proc. visų viešųjų pirkimų vertės;
- nuo 2023 m. kiekvienais metais pasiekiant 100 proc. ŽVP nuo viešųjų pirkimų vertės.

• ŽVP tikslai netaikomi pirkimams, (1) vykdomiems pagal Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymą, (2) pirkimams, vykdomiems žodžiu sudarant pirkimo sutartis (dėl sudėtingumo patikrinti ar tai žaliasis pirkimas), (3) numatoma išimtis dėl tarptautinių donorų lėšomis finansuojamų vystomojo bendradarbiavimo projektų užsienio valstybėms.

• projektu asignavimų valdytojai įpareigojami užtikrinti, kad skiriant pažangos lėšas, kuriomis įgyvendinamos nacionalinėse plėtros programose arba regionų plėtros planuose suplanuotos pažangos priemonės ir (arba) projektai, neperkančiosioms organizacijoms, kurios įgyvendina šiomis lėšomis finansuojamas pažangos priemones ir (arba) projektus, būtų įtvirtinta prievolė naudojant projekto lėšas taikyti žaliųjų pirkimų reikalavimus;

• administruojančios institucijos, atsakingos už pažangos lėšomis finansuojamų projektų administravimą, įpareigojamos Aplinkos projektų valdymo agentūrai pateikti susistemintą informaciją apie neperkančiųjų organizacijų praėjusiais kalendoriniais metais vykdytus ŽVP įgyvendinant pažangos lėšomis finansuojamus projektus;

• rekomenduojama Viešųjų pirkimų tarnybai (toliau – VPT) kelti perkančiųjų organizacijų, perkančiųjų subjektų ir neperkančiųjų organizacijų kompetenciją ŽVP srityje, kartu su metinėmis veiklos ataskaitomis kartu teikti Vyriausybei susistemintą informaciją apie ŽVP rezultatus;

• projektu pavedama AM, suderinus su VPT, patvirtinti žaliųjų pirkimų įgyvendinimo 2021–2025 m. priemonių planą, kuriame bus numatytos konkrečios priemonės, kaip bus stiprinami perkančiųjų organizacijų gebėjimai vykdant ŽVP, tobulinamas ŽVP reglamentavimas.

Teikime pažymima, kad VPT, administruojančioms institucijoms, asignavimų valdytojams išaugus administracinę naštą dėl papildomų įsipareigojimų skatinant ŽVP, tačiau pagrindžiančių skaičiavimų nepateikiama. Taip pat pažymima, kad perkant prekes, paslaugas ir darbus, kurie atitinka ŽVP kriterijus gali išaugti išlaidos, susijusios su šių gaminių tiekimu, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje atsižvelgiant į gyvavimo ciklo sąnaudas, „žalesnių“ produktų gamybos, valdymo ir šalinimo išlaidos yra mažesnės. Numatomas teigiamas poveikis perėjimui prie klimatui neutralios ir žiedinės ekonomikos.

5. Derinimas:

- Projektas teiktas derinti Energetikos ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Teisingumo ministerijai, Užsienio reikalų ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Konkurencijos tarybai, Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos projektų valdymo agentūrai, CPO LT, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Viešųjų pirkimų tarnybai. Pastabų ir pasiūlymų gauta iš „Investuotojų forumo“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, UAB „Ignitis grupės paslaugų centras“, UAB „EPSO–G“, VI Registrų centro, VšĮ „Baltijos aplinkos forumas“, VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“, Šiaulių m. savivaldybės, Druskininkų m. savivaldybės;
- 2021-04-15 surengtas tarpinstitucinis pasitarimas dėl Projektui pateiktų pastabų;
- Neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Finansų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, CPO LT, EPSO–G grupės, Registrų centro, Druskininkų m., Šiaulių m. savivaldybių, Ignitis grupės, Baltijos aplinkos forumo, Investuotojų forumo ir Lietuvos Pramonininkų konfederacijos pastabas. Liko nemažai nesuderintų pastabų dėl kurių pateikiama derinimo pažyma;
- Projektui Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė 2021 m. gegužės 26 d. išvadą Nr. NV-1130 su pastabomis ir pasiūlymais dėl Projekto tikslinimo.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatoms – Projektas parengtas įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos iniciatyvą „Neutralaus poveikio klimatui Vyriausybė nuo 2024 m., visas viešasis sektorius – nuo 2027 m.“ (155.4 p.). Priėmus Projektą būtų

įgyvendinti Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 6.1.15 veiksmas „Sustiprinti aplinkos apsaugos kriterijų naudojimo privalomumą viešuosiuose pirkimuose, įtvirtinti nuostatas, kad nuo 2023 m. prekės, paslaugos ir darbai įsigijami tik žaliųjų pirkimų būdu, įdiegti konsultavimo, informacijos sklaidos ir bendradarbiavimo su rinka mechanizmus žaliųjų viešųjų pirkimų srityje“ ir 6.1.16 veiksmas „Išplėsti žaliųjų pirkimų vykdymą įgyvendinant nacionalines ir ES finansavimo programas“.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina Projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime, iki kurio rengėjai įvertins Teisės grupės pastabas.

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja

Jurgita Gaižiūnienė

Jurgita Gaižiūnienė, tel. +37070663780, el. p.
jurgita.gaiziuniene@lr.lt